

Якість освітньої програми багато в чому залежить від розстановки змістовних і структурних пріоритетів при її формуванні. Важливого значення набуває кваліфікований опис навчальних курсів за рівнями навчання, визначення “вагових коефіцієнтів”, різних циклів дисциплін в освітніх програмах різного рівня. Не менш істотними є внутрішня структура циклів і визначення структури кожної дисципліни за видами занять: аудиторних (лекції, семінари, практичні заняття, лабораторні роботи тощо) і позааудиторних (реферати, курсові роботи, бібліотечні дні, робота в комп’ютерних класах тощо). Все це повинно знайти відображення в залікових одиницях, які описують кожен навчальний курс, кожену дисципліну й узагалі визначають трудомісткість усієї освітньої програми.

Висновки. Проблеми якості освіти, що виникли при введенні системи залікових одиниць, можуть бути позитивно вирішені лише в тому разі, якщо перехід на нову форму організації навчального процесу не стане черговим імітаційним заходом, а передбачатиме повномасштабне її застосування на основі вже наявної у ВНЗ сучасної системи управління навчальним процесом, гармонізованої як на організаційно-технічному, так і на економічному рівнях.

Система залікових одиниць – це певна філософія освіти, що орієнтована на перехід освітніх установ від колективістських до індивідуалістичних форм навчання.

Література

1. Болонський процес. Матеріали Центру міжнародних проектів “Євроосвіта”.
2. Вища освіта України в парадигмі євроінтеграції (курс лекцій) : навч. посіб. для студентів / Г.Ф. Пономарьова, А.А. Харківська, Т.В. Отрошко. – Х., 2008. – 334 с.
3. Гончаров С.М. Вища освіта України і Болонський процес / С.М. Гончаров, В.С. Мошинський. – Рівне : НУВГП, 2004. – 142 с.
4. Положення про організацію навчального процесу підготовки фахівців за кредитно-модульною системою: Протокол № 10 від 15.05.2007 р. – Х. : Харківський гуманітарно-педагогічний інститут, 2007. – 44 с.
5. Мороз І.В. Педагогічні умови запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу : монографія / І.В. Мороз. – К. : ТОВ “Освіта України”, 2005. – 279 с.

ЧЕВИЧЕЛОВА О.О.

ІНОЗЕМНА МОВА ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЮ ВИЩОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

На початку ХХІ ст. соціокультурний розвиток визначив закріплення складної та суперечливої тенденції, що дістала назву “глобалізація”. До важливих векторів глобалізаційних процесів належить освіта, яка не тільки не залишається осторонь, а й активно залучається до них. Прискорення процесів глобалізації в економіці й політиці висувають нові вимоги до структури та якості освіти. Інтернаціоналізація вищої освіти – об’єктивний наслідок глобалізації сучасного світу й водночас значний ресурс прискорення інтеграції суспільного та економічного життя, усунення національної відокремленості. Глобалізація ставить перед університетами завдання підготовки до діяльності в умовах інтегрованих ринків праці. Орієнтована на ринок вища школа потребує змін навчальних програм, скорочення обсягу універсальної гуманітарної освіти, посилення професійного, спеціалізованого навчання. Відтак, актуальним є з’ясування тенденцій розвитку вищої освіти в умовах культурної глобалізації та її наслідків, а також визначення передумов успішної інтернаціоналізації вищої школи, до яких, насамперед, належить знання іноземних мов.

Навчання іноземних мов на сучасному етапі розглядається як створення умов для усвідомлення відмінностей у рідній та іноземній культурі, виховання толерантного ставлення до представників інших народів, зниження рівня етноцентризму, формування навичок іноземної міжкультурної комунікації та готовності до діалогу культур. На особливу увагу в цьому контексті заслуговують роботи зарубіжних авторів, зокрема М. Байрама, Ж. Зарат, Г. Нойнера, М. Флемінга, Дж. Вальдеса та ін. Європейські тенденції в освітній галузі проаналізовано в працях Д. Каллена, Р. Ріба, Д. Бартелемі, Ц. Бірзеа, Ф. Санз та ін. Проблеми зарубіжної школи й педагогіки розробляло багато вітчизняних фахівців цієї галузі. Біля джерел компаративістики як науки стояли такі відомі вчені, як: О.Н. Джуринський, М.В. Кларін, О.М. Кузьміна, В.П. Лапчинська. Сучасні тенденції розвитку зарубіжної педагогіки розглядають українські компаративісти Н.В. Абашкіна, О.В. Овчарук, Л.П. Пуховська, І.Г. Тараненко та багато інших. Однак, попри існування великої кількості праць, присвячених вивченню світових освітніх систем на сучасному етапі, зокрема тенденціям у викладанні іноземних мов, нерозривний зв'язок процесу інтернаціоналізації освіти та вивчення іноземних мов у ВНЗ потребує більшої уваги. Адже аналіз практики викладання англійської мови у вищому навчальному закладі показав, що підручники та методичні розробки, які використовуються в процесі навчання, ще недостатньою мірою враховують роль і значення мотиваційної сфери студентів, міру та характер взаємозв'язку мотиваційної готовності до засвоєння знань, до оволодіння способами такого засвоєння з конкретними методичними прийомами.

Мета статті – розглянути вплив іноземної мови на хід процесу інтернаціоналізації вищої освіти.

В умовах небувалого ускладнення відносин у глобалізованому інформаційному суспільстві часто ототожнюють такі поняття, як “інтернаціоналізація” і “глобалізація”, коли йдеться про вищу школу. Однак, як справедливо стверджує М. Канаєв, необхідно проводити чітке розмежування між інтернаціоналізацією навчальних закладів і глобалізацією освіти, які взаємопов'язані, але разом з тим принципово відрізняються між собою [3].

Інтернаціоналізація – це розширення двосторонніх і багатосторонніх зв'язків і контактів між навчальними закладами різних країн на основі рівноправного та взаємовигідного співробітництва. Її мета – підвищення ефективності освітньої й науково-дослідної роботи, в ідеалі доведення її до кращого світового рівня, розширення мобільності викладацького й учнівського (студентського) персоналу [4]. Інтернаціоналізація освіти означає вільний академічний обмін викладачами й студентами між ВНЗ різних країн, а також створення єдиних спеціальних навчальних програм, а глобалізація – це універсалізація навчального планування, що здійснюється за рахунок попиту певного типу фахівця на глобальних ринках праці [2]. Отже, спробуємо узагальнити головні концептуальні погляди: інтернаціоналізація в галузі вищої освіти приводить до інтеграції окремих ВНЗ і освітніх систем, а глобалізація, у свою чергу, – до їхньої конкуренції.

Приєднання України до Болонського процесу не просто означає міжнародну інтеграцію вітчизняної системи освіти в європейську, а призводить до більш складних відносин між елементами цих систем, що передбачають потік студентів у зарубіжні ВНЗ, взаємний обмін викладачами та дослідниками, використання зарубіжних програм, підручників, літератури й телекомунікаційних джерел інформації, за-

стосування міжнародних процедур акредитації, міжнародних видів міжуніверситетського співробітництва. Це і є інтернаціоналізація [1].

Ректори вітчизняних університетів погоджуються з тим, що інтернаціоналізація – це позитивна для вищої школи категорія, яка пов'язана з інтелектуальними й культурними цінностями та є відповіддю ВНЗ на глобалізацію. Сьогодні університет стає головним соціальним інститутом сучасного суспільства. Як елітний вищий навчальний заклад, він останнім часом перебрав на себе велику кількість нових функцій: 1) організація та проведення спільних міжнародних фундаментальних наукових досліджень; 2) забезпечення потреб суспільства у висококваліфікованих кадрах; 3) розвиток загальної освіти [5].

Знайомство викладачів та студентів із західною моделлю підготовки фахівців, європейською формою контролю якості знань студентів дають можливість українським ВНЗ використовувати позитивний досвід інших держав. Корисною практикою ВНЗ став обмін студентами за різними програмами навчання; обмін студентами для проходження навчально-ознайомлювальної, виробничої та переддипломної практики; обмін викладачами для стажування й читання лекцій; проведення міжнародних конференцій, семінарів, олімпіад; виконання спільних наукових робіт; одержання випускниками другого диплома та інші види спільної діяльності.

На інтернаціоналізацію вищої освіти значний вплив мають методи, технології та інновації у сфері освіти. У цьому аспекті зараз активно обговорюється так звана “відкрита освіта”, транснаціональна кібернетична освіта, франчайзинг освітніх послуг та інші ноу-хау. Зокрема, транснаціональна освіта містить франчайзинг освітніх послуг. У цьому випадку університет (наприклад, французький) дозволяє іншому університету (українському) використовувати його навчальні програми, а також видавати дипломи та надавати вчений ступінь від його імені.

Формування інтернаціонального освітнього простору, безумовно, сприяє підвищенню мобільності викладачів та студентів, збільшує можливості наших випускників на ринку праці, формує нові культурні еталони поведінки і, що найважливіше, вчить студентів працювати в умовах жорсткої конкуренції, брати на себе відповідальність за прийняття управлінських рішень.

Які ж передумови успішної інтернаціоналізації? За яких умов можливе ефективне міжнародне співробітництво? Або, іншими словами, які перепони стають на шляху вищого навчального закладу, що бажає розвивати міжнародне співробітництво з метою отримання відчутних результатів? До них, звісно, можна віднести недостатнє фінансування, брак інформації, відмінності в організації та навчальних планах, але першою із серйозних перепон на шляху інтернаціоналізації й глобалізації вищої освіти може стати мовний бар'єр.

Мовний бар'єр не є проблемою лише у випадку співробітництва країн, що використовують одну й ту саму мову. Мовні курси становлять більшу частину міжнародних програм у всьому світі. Вивчення менш поширених мов заохочується та підтримується. Інтернаціоналізація у вищій освіті не розвивалась би настільки добре, якби не існувало мови міжнародного спілкування, якою сьогодні є англійська. Європейські країни сигналізують про перехід до інтернаціоналізації, впроваджуючи курси вивчення англійської мови, з метою організації міжнародних обмінів студентами та викладачами.

Не викликає сумніву той факт, що найголовнішою умовою міжнародного співробітництва є забезпечення взаєморозуміння шляхом викладання та вивчення

спільної мови й надання іноземним студентам освітніх програм мовою, яку вони розуміють.

Нове бачення освіти має на меті створення мотиваційного середовища для студентів у процесі вивчення іноземних мов і сучасні умови розвитку суспільства здатні допомогти в цьому, адже з переходом системи освіти України до ринкових економічних відносин підготовка майбутніх фахівців повинна враховувати світові тенденції розвитку ринку праці, що вимагає володіння іноземними мовами.

Головне завдання викладання іноземної мови у ВНЗ – навчити студентів користуватися нею як засобом спілкування в усіх видах діяльності.

Принцип функціонального підходу у процесі вивчення іноземних мов стає основним. У цьому підході комунікативність, як основна функція мови, більш повно виконується як у лінгвістичному, так і в концептуально-тематичному спрямуванні. Зростання значення культурних обмінів, інтеграція в Європу, долучення до світових цінностей, процес глобалізації збільшили можливості контактів з носіями мови. У майбутньому люди будуть вивчати іноземні мови в тих країнах, де ці мови є рідними для більшості населення. Проте вже сьогодні ми маємо ідеального помічника, який дає змогу наблизити кращих викладачів з будь-якої країни через створені ними програмні продукти. Мультимедіа (комп'ютер з додатковим пристроєм) здатні стати для кожного, хто вивчає іноземну мову, потужним засобом самостійної роботи, що здійснює ретельний контроль і постійну оперативну допомогу. Отже, в умовах інтернаціоналізації вивчення іноземної мови у вищій школі набуває практичного значення, а комунікативна функція мови відіграє головну роль у вираженні почуттів, суджень та засвоєнні інформації, знань, що подаються в будь-якій формі.

Вищезазначене дає підстави зробити такі **висновки**. На сьогодні розвиток вищої освіти підпорядковується законам ринкової економіки, що вимагає постійного поповнення змісту освіти новітніми матеріалами, запровадження сучасних технологій навчання з високим рівнем інформатизації навчального процесу, розвитку вищої освіти в контексті тенденцій світових освітніх систем. Європейська інтеграція відкриває нові горизонти для випускників вищої школи. Гарне знання іноземних мов та глибоке вивчення економічних, соціальних, культурних умов життя й ментальності інших народів відкривають двері до багатьох секторів міжнародного ринку праці. Інтернаціоналізація всіх сторін суспільного життя робить іноземну мову необхідністю. Вона стає дійовим чинником соціально-економічного, науково-технічного й загальнокультурного прогресу суспільства. Це підвищує статус іноземної мови як галузі освіти, адже держава потребує висококваліфікованих фахівців зі знанням іноземної мови, професіоналів, здатних абсорбувати все нове й прогресивне, готових до генерації та запровадження свіжих оригінальних ідей, а також до вигідної участі в міжнародному співробітництві й формуванні нового ставлення до України в Європі і світі.

Література

1. Балабанова Н. Суспільство знань та інновацій: шлях до майбутнього України / Н. Балабанова. – К. : Арістей, 2005. – 104 с.
2. Диев В.С. Многомерный вектор глобализации: начало и основные компоненты / В.С. Диев // Философия образования. – 2005. – № 1 (12). – С. 15–21.
3. Канаев Н.М. Глобализация и высшее образование. Взгляд из ЮНЕСКО / Н.М. Канаев // Философия образования. – 2005. – № 1 (12). – С. 26–31.
4. Макбурни Г. Глобализация как политическая парадигма высшего образования сегодня / Г. Макбурни // Высшее образование сегодня. – 2001. – № 1. – С. 46–55.
5. Скотт П. Глобализация и университет / П. Скотт // ВВШ “Alma Mater”. – 2000. – № 4. – С. 3–8.